

**STJEPAN KRASIĆ, SERAFIN
RAZZI
POVIJEST DUBROVAČKE
METROPOLIJE I DUBROVAČKIH
NADBISKUPA
BISKUPSKI ORDINARIJAT DUBROVNIK,
DUBROVNIK, 1999.**

Povodom tisuću godina postojanja Dubrovačke metropolije, Biskupski ordinarijat Dubrovnik tiskao je 1999. godine knjigu pod naslovom Povijest dubrovačke metropolije i dubrovačkih nadbiskupa. Dok se prvi dio naslova vezuje za ime autora prof. dr. Stjepana Krasića, dotle drugi dio zahvaljuje Serafinu Razziju, talijanskom dominikancu iz 16. stoljeća.

Knjiga ima tri dijela. Prvi dio knjige autor posvećuje povijesti Dubrovačke nadbiskupije od njezinih početaka krajem 10. stoljeća do konca 16. obrađuje pitanja njezinog stvarnog ustanovljenja, raspravlja o problemu crkvene jurisdikcije, istražuje pozadinu društveno-političkih prilika, ugled dubrovačkih nadbiskupa, te stanje i odgoj klera. Drugi dio prati životni put Serafina Razzija, firentinskog humanista, autora prve tiskane povijesti Dubrovnika iz 1595. godine, te povijesti dubrovačkih nadbiskupa. Značaj ovog dijela knjige ogleda se u činjenici da je ovo više nego kvalitetan pomak u poznavanju ovog, za nas značajnog talijanskog humaniste kojeg hrvatska historiografija do sada nije ozbiljnije razmatrala. Treći dio knjige predstavlja ujedno prvo tiskano izdanje Razzijeve povijesti dubrovačkih nadbiskupa, u izvornom obliku, na talijanskom jeziku.

Studija u kojoj autor raspravlja o najbitnijim segmentima povijesti dubrovačke metropolije, za razliku od Razzijeovog teksta koji govori o dubrovačkim nadbiskupima, posvećena je samoj nadbiskupiji. Svrha tog rada je pružiti sve raspoložive spoznaje i činjenice o samim počecima metropolije i njezinom razvitku u razdoblju od ustanovljenja do kraja 16. stoljeća, na temelju raspoloživih povijesnih vrela i znanstvene literature. Istovremeno se odražava sva složenost problematike starije dubrovačke crkvene povijesti. Velika pažnja posvećena je životu i ustroju dubrovačkog klera, njegovoj važnosti i ulozi u životu nadbiskupije. Pošto se ništa povijesno ne može razumijeti izvan svog povijesnog konteksta, polazeći od dobro poznate činjenice da je katolička dubrovačka država zloupotrebjavajući ustanovu patronata preuzela potpuni nadzor nad crkvom, njezinim službenicima i imovinom, autor osvjetljava neke segmente te vrlo složene problematike.

Biografija Serafina Razzija koju autor donosi u ovoj knjizi, napisana je na temelju mnogih povijesnih izvora objavljenih poglavito u samoj Italiji. Da je riječ o vrlo izuzetnoj povijesnoj ličnosti govore mnogobrojni podaci. Naročito područje zanimanja i rada, inače veoma svestranog Razzija, bile su filozofija i teologija, po kojima je u Italiji bio poznat kao "Propovjednik". Ujedno bio je vrijedan povjesničar i proučavatelj starina. Kao propovjednik obišao je mnoštvo gradova i sela diljem Italije i Francuske, stigavši do Dubrovnika i Kotora, ostavivši iza sebe vrlo raznolik pisani opus. Osobita vrijednost, na koju autor skreće pažnju, su Razzijevi putopisi

i povijesna djela, koja krase brojni podaci prikupljeni na licu mjesta ili cjelovito prepisani, odupirući se tako povijesnom zaboravu. Ovaj dio knjige navodi naslove svih 130 Razzijevih djela i rasprava različita sadržaja, od kojih je 29 tiskao, a 101 ostavio u rukopisu. Posebno poglavlje Razzijeva života i rada vezano je za rukopis objavljen u ovoj knjizi i njegovo putovanje 1587. u Dubrovnik, gdje je imenovan generalnim vikarom Dubrovačke dominikanske kongregacije. U razmjerno kratkom roku obnovio je stegu u dominikanskim samostanima, dao novi zamah intelektualnom radu studija i bogoslovije, te stekao povjerenje svećenstva i naroda, te što je posebno zanimljivo, i dubrovačke vlade koja mu je povjerila privremenu upravu svoje nadbiskupije. Nadalje, razabire se vrlo važna i zanimljiva činjenica; Razzi je uza sve dužnosti i obveze putovao Dubrovačkom Republikom, istraživao i pisao. U nemogućnosti istraživanja državnog arhiva zbog vladine stroge zabrane, bio je prisiljen istraživati po samostanskim i privatnim knjižnicama, arhivima, čitati starije spise i ispitivati ljude. Tako je Razzi prikupio mnoge podatke koji nigdje nisu bili zapisani, uvrstivši se među najstarije pisce koji su se u nas bavili povijesno-književnom djelatnošću. Podacima koje je on prikupio poslužili su se gotovo svi kasniji povijesničari koji su se bavili istom problematikom.

Razzijevom tekstu, čiji je originalni rukopis autor pronašao prije nekoliko godina u Firentinskom arhivu, napisan u obliku kraćih ili dužih životopisa, prethodi kronološki popis dubrovačkih metropolita sastavljenih po pisanju kako samog Razzija tako i njegovih nasljednika.

Autor u ovoj knjizi na temelju nekih novih i već znanih saznanja pobliže dodiruje nekoliko zanimljivih područja iz složene tisućljetne povijesti Dubrovačke nadbiskupije; ali ono što je posebno važno, jest činjenica da se ovim djelom upućuje na golem značaj Serafina Razzija u proučavanju te povijesti koje je i on sam dio. Ako se ima u vidu da je

njegova "Storia di Raugia" najstarija opća povijest Dubrovačke Republike, a ova spomenuta dubrovačkih nadbiskupa najstarija crkvena, lako je uvidjeti svu njegovu važnost. Naposljetku, zbog količine i raznolikosti podataka koje je skupio, Razzijeva povijest nadilazi okvire obične crkvene povijesti ili životopisa pojedinih nadbiskupa u doslovnom smislu te riječi. Ujedno, složiti ćete se, ova činjenica dovoljno je zanimljiva da možda postane izazov za prevođenje ovog teksta na hrvatski jezik, čime bi se istovremeno ispravili dugovi hrvatske historijografije prema ovako izuzetnom povijesnom liku.

Nikša Varezić

**STANKO ANDRIĆ
ČUDESA SVETOGA IVANA
KAPISTRANA
(SLAVONSKI BROD – OSIJEK, 1999.)**

"Prije pet ili deset stoljeća, mrtvi su bili manje mrtvi nego što su danas." Ovim riječima dr. Stanko Andrić započinje zaključak svoje knjige i upravo iz te rečenice izranja srednjovjekovlje kao vrijeme toliko različito od našeg, vrijeme kada mrtvi nisu morali čekati jedan dan u godini kako bi postali sveprisutnim dijelom svakodnevnice živih. Stoga sam uvjerenja da Andrićeva jednostavna i duhovita konstatacija zapravo predstavlja jednu od temeljnih poruka ove knjige.¹

Srednjovjekovni mirakuli, zbirke čudesa, zadobivaju sve veće značenje pri proučavanju medijevalne povijesti, već prošavši poprilično dug i mukotrpan put od pomoćnih i usputnih do primarnih i nezaobilaznih izvora. Zbirka čudesa svetog Ivana Kapistrana od golemog je hagiografskog i uopće historiografskog značaja. Autor ove knjige tako joj je i pristupio, smjestivši je u opći kontekst crkveno-društvene povijesti 15. i 16. stoljeća. Stoga se knjiga može podijeliti na dvije glavne cjeline. Prva cjelina počinje izvrsnim prikazom glavnih smjernica u povijesti franje-

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA LIII
ZAGREB 2000.

UDK 93/99

ISSN 0351-2193

Historijski zbornik, god. LIII, str.1-283, Zagreb 2000.

Izdavač

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor

Mirjana Gross

Ivan Kampuš

Franko Mirošević

Ivica Prlender

Tomislav Raukar

Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik

Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:

ABC Clio

Historical Abstracts

America: History and Life

Adresa uredništva

Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:

Horetzky